Alcyon sau Diavolul alb

ODINIOARĂ, TAGMA HOȚILOR de cai era o vastă alcătuire a cărei urzeală împînzea zeci de țări la un loc. De dincolo de marginile de apus ale Austriei, pînă peste hotarele Turciei, firele ei se încurcau departe în bazarele de vite ale Persiei.

Ea își avea ici-colo căpetenii, pretutindeni tovarăși, calfe și ucenici, prieteni și slujitori, cu gazde, popasuri și ascunzători unde cailor li se pierdea urma, și de unde, ca din niște adevărate boiangerii și laboratoare, ieșeau prefăcuți nu numai la păr, ci în toate semnele de recunoaștere. Se petreceau minuni: coamele din dreapta creșteau acum în stînga, picioarele ajungeau pintenoage, blana odată sură lucea ca pana corbului și cozile se scurtau ori se tîrau fuioare la pămînt. Caii își lepădau totodată firea și năravurile, luînd altele, din trăpași ajungeau buiestrași.

Inima acestei uriașe împărății era Ungaria și România. Pusta maghiară și Bărăganul nostru puteau mistui herghelii întregi, furate din cele mai vestite grajduri și crescătorii ale Europei și Asiei.

Spre deosebire de ceilalți hoți, furii de cai nu erau tîlhari de rînd. Ei nu se dădeau la jafuri și mai ales nu ucideau. Ba, dimpotrivă, dacă îți luau telegarii, îți lăsau nu numai hamurile și butca, ci îți mai lepădau pe deasupra zălog și caii proști cu care veniseră și care i-ar fi încurcat acum la fugă.

Unii ajunseseră la faimă mare și dovediseră că în multe alte privințe și împrejurări sînt oameni de onoare și se țin de cuvîntul dat. Dacă au spus că-ți fură calul, nu se lasă pînă nu-și îndeplinesc făgăduiala. Oricum, puteai pune temei pe ei, pînă ce vedeau sau auzeau despre un roib vestit, despre un șarg focos ori un murg furtunatic. Atunci își pierdeau mințile. Furau de prea mare drag și din prea multă pasiune.

De altfel, erau prea numeroşi nobilii şi boierii amestecaţi în iţele lor ca să fi fost un furtişag de rînd. Cîteodată intra în joc pizma dintre crescători, gelozia grofilor, ciuda marilor proprietari între ei, renghiuri jucate şi dejucate, ambiţii ca într-un sport de azi, patimi lesne de înţeles în stepele peste care aleargă mirajele arşiţelor.

Dincolo de Carpaţi se ridicase din obştea furilor unul, Egon, un flăcău bălai cu mustăţile lungi şi subţiri de borangic galben, chipeş şi voinic, dar mlădios ca trestia, aşa se legăna în vîntul galopului nebun. Egon ajunsese spaima magnaţilor, care îşi ferecau zadarnic caii în slonurile de piatră cu lacăte cît căldările. Hoţul avea ori n-avea iarba fiarelor, dar tot pătrundea.

La noi în Muntenia hoţea cu vîlvă un omuleţ cărunt, slab şi subţiratic, alunecos ca un şarpe, cu ochi albaştri şi nevinovaţi de copil. Îl chema Amoaşei, după maică-sa, care se îndeletnicea cu moşitul. Era chemată mai ales la vitele cu facere grea. Se dusese pomina despre mîinile ei blagoslovite, cu care ajuta la fătat vacile chinuite de viţeii încurcaţi în pîntece şi iepele care năşteau greu mînjii aproape morţi. Pe toate le izbăvea moaşa. Femeia îşi ungea dreapta sfrijită cu untdelemn sfinţit şi o vîra pînă la cot în vita ce gemea adînc, cu ochii închişi. Acolo, cu mişcări line, ajutată pe dinafară şi de stînga, pipăind, alinînd, rînduind măruntaiele răscolite, izbutea totdeauna să scape pe mamă şi să scoată puiul viu.

Hoţul însoţise de mic pe maică-sa în toate părţile unde era nevoie de mîna ei iscusită. Moaşa era luată departe, peste cinci judeţe. Se bătea lumea pe ea. Boierii trimiteau rădvanele s-o aducă. Alteori ea se arunca pe cal şi gonea să apuce cu suflet vita fătătoare. Copilul, tot timpul cu ea, pătrunsese în toate grajdurile, văzuse toate tainele, deprinsese întreg meşteşugul vitelor, viaţa cailor, crescuse în rînd cu mînjii ca un frate şi-i îndrăgise mai mult decît orice pe pămînt.

Aşa că nu i-a fost greu repede să ajungă în fruntea geambaşilor şi curînd capul hoţilor de cai. Din vadul Cernei, de-a lungul Dunării, peste Bărăgan şi Dobrogea, pînă în Herţa Bucovinei, Amoaşei poruncea şi se mişca aşijderi unui stăpînitor, peste o ţară mai întinsă ca a lui Mircea.

Politica cea mare a împărăţiei hoţilor de cai cerea cîrmuitorului din pustă să-şi dea mîna, peste Carpaţi, cu cel din Bărăgan. Aşa s-au întîlnit şi s-au înfrăţit Egon Ungurul cu Amoaşei Valahul, de zeci de ori în zeci de locuri de-a lungul munţilor, după nevoie, dar mai ales dincoace, la noi.

În preajma Drăgaicii, cu bîlciurile ei renumite de cai, hoţii se întrulocau la Podul Calului, deasupra Penteleului. E acolo sus, sub cerul înalt şi singuratic, o mîndreţe de platou, oamenii îi zic pod, lung şi larg cît o moşie domnească, îmbelşugat cu iarbă, împodobit cu flori, unde poate trăi şi zburda un popor întreg de cai, fără să-i ştie cineva.

Aci se schimbau între ele prăzile. Ale lui Amoaşei luau drumul Apusului, către Austria şi mai departe. Ale lui Egon, după ce le înghiţea o vreme bordeiele

Bărăganului, luau calea Brăilei. Din schelele dunărene ele treceau apoi Bosforul şi se făceau cai anatoli ori persieneşti.

De bună seamă că fîrtaţii schimbau între ei nu numai iepe şi armăsari, ci şi sfaturi şi reţete despre cele mai izbutite mijloace de a scoate netulburaţi vitele din curţile stăpînilor. Şi povestindu-şi isprăvile, se îndemnau unul pe altul şi se luau la întrecere în vitejii şi iscusinţă.

Ca să fure cai obişnuiţi era o joacă. Nici nu se înjosea căpetenia să ia parte. Trimitea un ucenic. Şi era deajuns să momească toţi cîinii, să prostească stăpînul, să deschidă veriga cu căciula ca să nu se audă şi să scoată calul mai uşor decît un mieluşel. Pentru asta îl înclesta de muştiuc cu cleştele mîinii drepte, şi animalul, ameţit de durere, se supunea. Păgubaşul se trezea în zori cu coşarul gol.

Pentru gospodarii mai semeţi, care s-ar fi putut lua de piept cu ei, şi unde întîmpinau împotrivire, hoţii foloseau tot felul de meşteşuguri. Otrăveau dulăii, îmbătau paznicii, legau cobză argaţii, amorţeau cu vrăji pe stăpînul care dormea dus în casă împotriva obiceiului, în timp ce ei spărgeau grajdurile. Pentru asta purtau totdeauna la ei mîna de mort cu care adormeau toate veghile.

Iar ca să încurce şi mai rău lumea, încălţau copitele calului furat în alte copite de pîslă şi piele cu potcoavele puse de-a-ndoasele, cu gurile adică în faţă, aşa că urmele lăsate duceau pe păgubaş anapoda.

Egon se dovedise îndrăzneţ, norocos şi viteaz. Însă uneori prea sălbatic. Dacă vedea că nu pătrunde cu nici un chip la prada jinduită, se strecura noaptea şi da foc grajdurilor. Caii, cuprinşi de spaimă, începeau să necheze şi să se zbuciume, să duduie în podele, umplînd grajdul de larmă. Înşişi hoţii strigau cît îi luau gurile: „Săriţi, foc!"... Stăpînii alergau buimaci de somn, descuiau ori spărgeau degrab uşile adăposturilor, să dea drumul cailor, care năboiau buluc afară şi se împrăştiau nebuni în toate părţile. Atunci Egon cu tovarăşii îi prindeau prin întuneric, şi în zarva şi zăpăceala incendiului la care zoreau toţi să-l stingă, se făceau nevăzuţi călări... şi-i înghiţea pămîntul...

Că uneori se schilodeau ori ardeau de-a binelea cai scumpi, că alteori se pîrjoleau gospodării întregi şi mureau oameni, lui Egon nu-i păsa. El îşi făcuse gustul.

Amoaşei, mult mai blînd, folosea numai mijloace paşnice. Pentru el nu era greu de învins stăpînii. Lui i se părea mai anevoios de biruit caii... Într-un rînd a avut de-a face cu un fugar năbădăios, de care nu se putea atinge nimeni decît gospodarul, şi încă şi el cu momeli. Aşa că omul nu mai încuia grajdul. Proptea numai uşa cu un par. Atît. Ştia bine că nu i se putea fura telegarul. Hoţul pusese ochii lui albaştri şi nevinovaţi pe el. Încercase de cîteva ori cînd îl găsise pe cîmp să se apropie. Calul chihotise şi-şi rînjise colţii, întorcîndu-se la el ca la lup, cu spatele şi scurmînd ţărîna. Pe ăsta nu era chip să-l scoţi din grajd cu binele.

Hoțul cu căciula-n mînă s-a învîrtit cîteva zile în tîrg, pe la spițerii. Cînd s-a întors a strecurat un copil pînă la găleata cu merticul de ovăz pentru seară al calului, unde, după povața hoțului, băiatul a amestecat un praf dintr-o punguță de hîrtie. Noaptea, Amoașei s-a înfățișat cu patru dălcăuci, au încărcat binișor pe o năsălie roibul adormit ca un prunc îmbăiat și au ieșit nesupărați din curte, cu el întins ca mort. Afionul lucrase mai ușor și mai blînd ca focul... Egon, cînd a auzit, a cîrtit împotriva procedeului băbesc al valahului... Dar Amoașei a făcut înainte așa cum îl duceau pe el capul și inima... Altă dată, a scos ușurel din grajd o iapă măreață, de rasă mult cinstită, ce făgăduia un mînz așijderea... N-a avut pentru asta nevoie decît de o ocă de rom tăiat cu spirt tare și de o desagă cu bucățele de zahăr. Iapa, dornică de dulce ca o muiere, s-a îmbătat turtă de momeala hoțului, care i-a dat o jumătate de noapte pe săturate zahăr înmuiat în spirtul amețitor, și vita a ieșit de bunăvoie, clătinîndu-se pe cîte patru picioare, veselă, ținîndu-se după fur ca după maică-sa.

La urmă i-a venit și lui de hac cineva. Era un vestit boier în părțile Buzăului, unul de-i zicea Marghiloman bătrînul. Ăsta se trăgea, cum spunea el însuși, dintr-un vrednic neam de hoți de cai. Așa că nu era de glumă cu el, mai ales că era bine cu stăpînirea. Și Amoașei îl ocolea.

Cînd însă bătrînul a băgat în grajduri un armăsar arăbesc alb și ușor ca fulgul, hoțul a lepădat toate temerile și a început să dea tîrcoale. Era un fugar focos și aprig, încordat și șturloibatic de nu-l puteau stăpîni, legat în lanțuri, patru oameni. Erau nevoiți să-l ție numai în grajd. Nu-l scoteau la lumină, că s-ar fi smuls și ar fi fugit în lume. Dar chiar acolo, la întuneric, zvîcnea în două picioare și țipa ca o muiere furioasă cînd intrau la el grăjdarii. Trebuia întîi să-l încolțească și să-l încadreze între niște hulube ca să-i poată aduce ovăzul și găleata cu apă. Ieslea zăcea roasă și stănoagele, praf... De conovăț nici vorbă. De atîta zvîrlit cu picioarele dindărăt, podelele ajunseseră în podină. Trebuise să-l lase singur, ca pe o sălbăticiune: mușcase carne din ceilalți cai lîngă care fusese pus la început. Îngrijitorii nu-i spuneau Alcyon, cum îl chema, ci îl botezaseră Diavolul Alb. Stăpînul aștepta un meșter din străinătate să-l domolească și să-l învețe să alerge.

Amoașei îi scăpărau ochii de jind și se usca pe picioare... Grajdul era bine păzit, masiv, de piatră, cu niște ferestruici cît să se poată abia prelinge nevăstuica. Ușa – cu paveze de fier. Paznicul dormea într-o odăiță alături. Calul era mai rău ca o fiară sfîșietoare. Hoțul i-a trimis vorbă lui Egon, care s-a înfățișat la întîlnire, sucindu-și fălos mustața de borangic.

Au cercetat amîndoi noaptea cu de-amănuntul împrejurimile, curtea cu ziduri înalte, porțile ferecate, grajdul la care au răzbit cu greu. Se auzeau înăuntru sforăiturile, tropăiala armăsarului... Dar nu se putea nimic altceva decît să se înfăptuiască planul lui Egon. Și asta anevoie. Adică cu o prăjină lungă vîrîtă pe

o ferestruică, să se puie foc pe dinăuntrul grajdului. Ori fînului, ori ieslelor. Apoi să deștepte lumea curții și, folosind groaza și vălmășeala incendiului, să fure calul...

– Cum să-l furi? întrebă Amoașei, că te face praf, mai ales înnebunit de pălălăile focului...

– Te-arunci din goană pe el și-l încleștezi între pulpe. Cu o mînă înfiptă în coamă și cu alta în moțul din frunte îl duci unde vrei.

– Faci tu asta?

– Dacă ar fi la mine, da. Aici nu, răspunse ungurul zîmbind rece, și se despărțiră neînțeleși.

Hoțul, de atît necaz, bolea acum cu adevărat. Călcîndu-și pe inimă, plecă să ceară sfat unui vechi hoț de cai, bătrîn și pocăit, cu care Amoașei avusese pe vremuri certuri și vrăjmășie. Popa Stoian din Lipia, un moșneag cu o cocoașă în spate, două găuri negre de sfredel sub tufele sprîncenelor albe și un nas ascuțit ca o custură, sub care atîrna un snop de colilie revărsat pe piept.

Popa l-a primit întîi cu zeflemele, mai pe urmă s-a aprins și el și s-au sfătuit îndelung. După povața bătrînului, hoțul și-a mai adaus un tovarăș priceput, pe Scoroambă, din Valea-Lupului, și au pornit la lucru.

Cea dintîi greutate era să treacă prin toate pazele și peste toate barierele ca să pătrunză în podul grajdului.

Amoașei s-a proptit într-o zi la porți și a cerut să vorbească cu boierul. Are de vînzare o iapă cum nu se mai află alta.

Boierul i-a trimis vorbă că „altădată", acum are treabă. Hoțul a înghițit palma și a plecat zvîrcolind sub el, în ochii uimiți ai argaților, o frumusețe de roaibă codalbă.

– Să-i spuneți Marghilomanului, mă, că tot i-l fur, aruncă el din goană cuvînt semeț. Și pieri.

Peste vreo săptămînă, boierul a plecat cu politica lui la București. La cîteva ceasuri în urmă sosi într-o brișcă un popă tînăr, necunoscut, cu vorba că a primit poruncă de la boier, cu care se întîlnise pe drum, să vie și să-i facă sfeștanie și să-i boteze grajdurile, doar o fugi diavolul din armăsarul lui. Logofeții, mai de silă, mai de rușine, cum să-l întoarcă pe preot din ale sale, se învoiră, deschiseră porțile și îl primiră în curte. Popa a tras drept în dosul grajdului, a deshămat mîrțoagele și le-a trîntit între picioare o căpiță de fîn cu care umpluse brișca. Apoi și-a pus sfita, și-a petrecut patrafirul, a citit, a cîntat și a plecat lăsînd aproape neatins stogul de fîn, rămas acolo morman. Cînd amurgul a dat geană de geană, mormanul a început să se miște și de sub el s-a tîrît șerpește Amoașei. Cît descîntase popa și făcuseră cruci argații, el, printr-o gaură din burta briștii, se tupilase sub picioarele cailor în claia de nutreț, unde a dormit pînă seara. Nu s-a mai scuturat, și așa, cu paiele pe el, s-a cățărat într-un salcîm, a trecut în altul și

cînd i-a venit bine a sărit pe acoperiș. Apoi ca o nălucă a pierit pe gura de geam a unei cubele și s-a cuibărit în podul grajdului.

Sub el fiara de armăsar a început să sforăie îngrozitor și să se zvîrcolească făr' de răgaz. Cînd se mai ostoia, hoțul întindea pe deschizătura de deasupra ieslei o prăjină cu păr de lup, cu care-l îmboldea trecîndu-i-o pe la bot. Armăsarul sălta deodată cu picioarele dinainte pînă la tavan, apoi cădea pocnind ca un tunet și se punea să bată cu cele dinapoi în ușă, în perete, în ce apuca, zguduind clădirea ca un cutremur.

Sculată de atîta larmă, toată lumea, trezită din somnul dintîi, alerga cu felinare și cu arme să vadă ce se petrece. Nimic. Pe armăsar îl apucase năvîrliile din senin. Poate se speriase de vreun șoarece. Cine știe ce i s-a nălucit iar diavolului!... Îl priveau pe fereastră cum se zbuciumă învîrtindu-se șturloibat de colo pînă colo, cu ochi fioroși, cu nările aprinse și coama ca un val răzvrătit de furtună. Îl apucaseră pandaliile cele mari. Unii ziceau că-l deochease popa, care, în loc să-l domolească, mai rău îl îndrăcise. Dar bine că nu e nici o primejdie. Poate să joace acolo închis în cușcă pînă la ziua de apoi. Și se duseră toți liniștiți la culcare.

Pe la miezul nopții, altă alarmă și mai mare îi deșteptă iar... Hoțul îmboldea fără astîmpăr armăsarul, care alerga învolburat numai spume și năruise totul în grajdul făcut pe dinăuntru numai țăndări... Slugile cercetară cu grijă îndoită ușile, ferestrele, zidurile. Iar nimic. Decît nebunia din ce în ce mai nedomolită a vitei îndrăcite, de pe care curgeau, apă, sudorile. Și, copleșită de oboseală, argățimea plecă din nou la culcare, care prin poduri, care prin coșare. Dar hoțul n-a slăbit o clipă armăsarul, hărțuindu-l cu strămurarea ca pe un taur neascultător. Pînă ce, sleit de osteneală, cu nările în zbatere, gîfîind și trăgînd greu în piept răsuflarea, a căzut în genunchi, cerînd pacea. Alergase și se învîrtise ca un șoarece în cursă, închis într-un petec de grajd mai bine de două conace. Rămase așa amețit cîteva clipe. Apoi se ridică iar. Sta acum încremenit, cu ochii holbați, în care jucau văpăi nebune de fosfor, cu urechile teșite înapoi a spaimă și dinții încă rînjiți a răutate. Era Satana, însă un Satana istovit, sleit. Asta voise și hoțul.

Deodată, armăsarul tresări înviorat... Un fior neașteptat îl scutura din creștetul învălmășit pînă-n coada zburlită. Și întinse capul... Pe gura podului pluteau spre el miresme ațîțătoare, dar dulci și amețitoare totodată, care-l gîdilară răscolindu-l pînă-n fundul măruntaielor. Apoi o mînă blîndă îi îmbie spre bot o blană fermecată, din care se resfira îmbătător miros de iapă în călduri.

Armăsarul trase adînc în piept pe nările lărgite aroma vrăjită și, năuc, începu să se frămînte, acum în alt ritm, rînchezînd nerăbdător, dar potolit.

Hoțul cu mișcări de pisică se prelinse nesimțit pînă lîngă el. Din omul întreg, din părul capului, mintean, nădragi se resfira mirosul magic.

Blănița înmuiată în mîzga rodnică îi flutura în mînă. Și deodată animalul își lăsă încet capul ascultător pe umărul îmblînzitorului, care-l mîngîia sub gușa năclăită de sudori și-l bătu lin pe spate, semn că a pus stăpînire pe el. A fost apoi o jucărie pentru tovarășul de afară să descuie ușile grajdului și să dea drumul hoțului cu prada.

Oamenii curții dormeau cel mai dulce somn, al străjii de-a treia. Cînd hoțul cu armăsarul au ieșit pe poartă, omul sta înfipt în spatele Diavolului Alb parcă de cînd lumea. În drum îi aștepta al doilea tovarăș, călare pe o iapă focoasă, care a hohotit ușor. Armăsarul a nechezat o dată din rărunchi și s-a aruncat dintr-un salt în urma ei... Apoi au pornit să se alerge ca două talazuri furtunatice în marea de beznă a nopții.

*

Cel dintîi care primi înștiințarea despre furtul armăsarului fu Egon. Ștafeta îl găsi în pustă, vînînd cu arcanul cai din hergheliile de soi ale magnaților. Îl însoțea o grofină trufașă, femeie falnică, îndrăgostită ca o nebună de vitejia lui. Amîndoi călări pe sirepi neîntrecuți, cu lațurile la oblînc, înconjurați de ortaci, fugăreau telegarii răzniți pe cîmpia fără capăt și fără stăpîn. Îi spionau mai întîi de departe cu ocheanele. Cînd caii se adunau în preajma puțurilor cu gîturile cumpenelor înălțate pe zare, hoții se repezeau iama în ciurdă... zvîrlindu-le de-a călare ochiurile odgoanelor de grumaji. Se pornea atunci o goană smintită, spulberînd valurile de colilie ale pustietății.

Fiecare călăreț era tîrît poște întregi de prada înnebunită de strînsura ștrangului... Cînd îl simțea sleit de puteri, hoțul își îndemna calul muștruluit din cîteva opintiri să se alăture fugarului sălbatic. Atunci goana se domolea. Prinsul, ostenit, își mlădia pasul pe perechea domestică, pulpă la pulpă, se cumințea și sfîrșea apriga goană într-o preumblare ce-l ducea între caii îmblînziți care-l primeau cu chiote de nechezuri.

Egon întîmpină vestea cu uimire. Asta îl făcu să grăbească sfîrșitul vînătoarei și să se tragă spre cotul de răsărit al Carpaților, către Valahia. Se apropia de altfel și Drăgaica, soroc de întîlnire între cele două căpetenii pentru puneri la cale despre marile bîlciuri de cai ce începeau.

Al doilea care s-a mișcat a fost popa. În noaptea isprăvii chefuise tot timpul la o nuntă în văzul satului întreg. Oamenii l-au adus acasă pe brațe și l-au lepădat pe prispă, unde a bolit cîteva zile. Așa că stăpînirea nu l-a cuprins în cercetările ei. Plin de nerăbdare, săltat de șale în patul unde se prefăcea că zace, el a așteptat zadarnic pe Amoașei cu plata, ca unui drept părtaș, cum le fusese înțelegerea. Hoțul nu s-a mai arătat. Îngrijorat, bătrînul a trimis vorbă lui Scoroamă să vie pe la el. Tovarășul a răspuns că are treburi și nu poate... Popa, obidit, a înghițit în sec și s-a pus să rumege gînduri.

Cel din urmă care a aflat de călcarea grajdului a fost boierul. Logofeții, înfricoșați, au zăbovit cercînd la început să prinză ei hoții și să aducă armăsarul înapoi. S-au plîns la zapciu, la isprăvnicie, au risipit iscoade, au făcut poteră... Deznădăjduiți, s-au dat bătuți și au trimis apoi stăpînului la București cuvînt despre cele întîmplate.

Boierul, deși înglodat pînă-n gît de politicaua lui, a alergat numaidecît la cîrmuirea cea mai înaltă. S-au dat porunci aspre la toate isprăvniciile, s-au pus privegheri la toate vămile, trecătorile și codunurile, s-au călcat toate gazdele de hoți, s-au răvășit toate ascunzișurile lor cunoscute, s-au prins și pus la butuc mulțime de prepuși, s-au făgăduit ca mezat mii de lei răsplată denunțătorilor... Deocamdată, toate zadarnic... Nici măcar nu se știa cine furase. Bănuielile cele dintîi cădeau pe Amoașei. Dar puteau fi și alții.

În sfîrșit, boierul s-a întors mofluz la conac și a început cercetări pe seama lui, prin trepădușii și argații cu care a împănat tîrgurile și bîlciurile.

Între timp, Egon își rodea de nerăbdare zăbala sus, la Podul-Calului, așteptînd. Venise cu pîlcurile lui de armăsari, pentru schimb. Dar Drăgaica trecea, și Amoașei nu se arăta. S-au înfățișat alții, tovarăși mai mărunți, cu prăzi frumoase. Dar ungurul nu s-a uitat la ele. Întreba din ce în ce mai furios despre căpetenie și despre armăsarul bălan. Și nimeni nu știa să-i spuie. La urmă, înjurînd groaznic, a întors mînios spatele și s-a urnit, înveninat de înfruntarea valahului, îndărăt.

Copoii Marghilomanului au ajuns și la popa Stoian, care i-a primit bolnav și spășit. Nu știa nimic. Totuși, a făgăduit că are să încerce ceva pentru descoperirea hoțului. Dar vrea să vorbească numai cu boierul, în taină.

Acesta s-a grăbit s-i trimită o brișcă și l-a primit ca pe un oaspe de seamă, știind ce-i poate popii pielea.

Popa, mîncînd dulceața, bînd cafeaua și dînd de dușcă ceșcuțele de țuică, a repetat că nu știe nimic. Dar se leagă să pornească el, cum se pricepe, cercetări care nesmintit au să-l ducă unde se află bălanul. Are el mijloacele lui. Pentru asta boierul să-i spuie de la cine îl cumpărase.

Nu era nici o taină: de la Iani. Popa, la auzul numelui, își propti cu înțeles un deget la nas.

Iani era un grec născut în Pireu, crescut în Ungaria, însurat în Bucovina, angrosist de grîne în Ucraina, samsar de cai în Austria, mare negustor de covoare de Anatolia și precupeț de carne vie la Stambul, groaznic doborîtor de codri în Moldova și așezat cîteva luni pe an, pentru marile bîlciuri românești, la Galați și la București.

– Și Iani de unde-l avea? întrebă popa.

– De unde? Din Inglitera.

– Nu se poate! făcu popa cu tărie.

– Cum să nu se poată? Mi-a mai adus și altădată cai de acolo.

– Cum știi?

– Cum?... Am toate patalamalele. Armăsarul a venit cum se cuvine, cu hrisovul lui. E un pursînge. Pe tată-său îl chema așa... și pe maică-sa pe dincolo... Și boierul își scălămbăie gura, bolborosind niște vorbe scîlciate.

– Hîrtii plăsmuite, spuse tăios popa. Armăsarul vine dintr-o țară unde caii nu se botează la primărie să li se dea zapise, cu numele lor și ale părinților. E prea sălbatec... L-ai strigat vreodată pe nume?

– Da, răspunse boierul.

– Și se îmblînzea cînd își auzea porecla trecută în hîrtii?

– Nu... Se făcea și mai rău, trebui să mărturisească boierul.

– Păi vezi, nu era numele lui adevărat, urmă judecata-i necruțătoare popa, clătinînd grav colilia bărbii... Te-a mințit grecul.

– De ce să mă mintă? Ori de unde ar fi venit, mie mi-era totuna...

– A mințit ca staroste al tuturor codoșilor, îl lămuri popa. Și ca să șteargă urmele...

– Să șteargă urmele? se uimi boierul.

– Da. Armăsarul era de furat, stărui sfinția-sa.

Boierul se încruntă, ieșit din fire.

– De unde? Spune, dacă știi ceva.

– Asta s-o spuie Iani, dacă o vrea. Trimite, boierule, după el. Cheamă-mă și pe mine cînd o sosi. După aia ți-oi mai spune și altele...

Curînd, doi olăcari pe cai așternuți pămîntului duceau grecului porunca să se înfățișeze. Deși sudit, acesta a pornit numaidecît în careta făcută pe măsura lui la Viana, mare și mlădioasă, să se legene pe drumuri ca o corabie pe apă.

Căci Iani nu încăpea într-o trăsură obișnuită; dacă avea numai o palmă de frunte, în schimb era de trei coți în fund. Cu burtă bărdăhănoasă de poloboc, năpădit peste tot unde i se vedea pielea de pistrui și peri țepoși, bondoc și îndesat, cu ochii boboșați în pleoape roșii văduvite de gene, pe două crăcane subțiratice și scurte, aducea aidoma cu o uriașă broască rîioasă roșcată, care ar purta cotleți și îmbrăcăminte englezească, căci grecul se purta numai în haine cadrilate, aduse înadins de la Londra, după calapodul idolului său, frumosul Disraeli.

Boierul îl aștepta cu amiciție, deși în halat și papuci. I-a scuturat mîna pufoasă cu putere și, pînă să-l poftească în jilț, a ieșit ca din pămînt și popa. Domnul Iani, cînd a auzit de furtul armăsarului, a început să se vaiete și a cercat să-și sfîșie gherocul.

– Cum se poate?... Și eu, care credeam că m-ați chemat să-mi vindeți ceva din hergheliile d-voastră!... Auzisem, iertați-mi vorba, că ați pierdut mult la stos și credeam...

Boierul i-a potolit repede mărinimia, întrebîndu-l, cum îl învățase popa, dacă hoțul nu-i vînduse înapoi armăsarul.

– Cum v-ați putut închipui așa ceva? clipi zăpăcit Iani.

– Fără să știi d-ta, îl lămuri boierul. Ți l-a adus poate schimbat, tras prin boiele și ape tari, pus în aburi și la canoniri, ca gogoșile de mătase. De unde să-l mai cunoști?

Domnul Iani se jură și răsjură pe toate sufletele din el, din copii și din neamuri, și făgădui să fie cu ochii în patru la toată marfa ce-i va mai trece prin mîini. Să lase boierul toată grija pe el.

Cînd a fost la cercetarea de unde venea armăsarul, grecul a sărit de trei palme din jilț, cu ochii ieșiți din cap, și a încordat așa de tare mîna cu care gesticula, că i-au trosnit încheieturile. Era tot numai o flacără roșie... Așa cunoaște boierul la cai? Întreabă dacă e din Inglitera armăsarul? La ce mai slujesc atunci îndreptările ofițiale și sineturile? E cea mai mare insultă ce i s-a adus vreodată, în toată viața lui. El, care alege cai și pentru haremurile padișahului...

– Poate vrei să spui cadîne, îl îndreptă boierul.

– Și iepe, și cadîne. De toate celea, spumega negustorul, tăgăduind orice altă obîrșie telegarului.

Nu s-a mai putut scoate nimic de la el, decît proteste furioase, jurăminte și blesteme.

– Întreabă-l, boierule, și popa se dete diplomaticește în dosul stăpînului, dacă nu i-a rămas ceva, cît de puțin, din vechiul harnașament cu care a fost adus armăsarul, fie și din Inglitera.

Domnul Iani nu înțelegea.

– Un frîu, o bucată de șea, o zăbală, în sfîrșit, un cît de mic semn.

– Pentru ce nevoie? întrebă bănuitor grecul.

Nu i se răspunse. Holbă ochii la popă. Zăbală? Frîu? La ce bun? Apoi repede: nu crede, nu-și aduce aminte...

Boierul începuse să se burzuluiască...

Dar îndată ce ajunge la Galați, făgăduia să cerceteze din fir-a-păr. De găsește ceva, trimite în grabă. Sau vine personal să dea ajutor.

Pe măsură ce boierul se înnoura, se însenina Iani. Dar zadarnic încerca să-l mai îmbuneze, că vrea să-i vază hergheliile de laudă, că e gata să-i cumpere pe loc grîul și mierea. Bătrînul, cătrănit, l-a poftit pe ușă și a poruncit să se deschidă larg porțile. Și numaidecît a cerut să se aprinză cățuia cu mirodenii și să se dea drumul la ferestre. Domnul Iani plecă ridicînd valuri de praf, prin care se legăna careta de Viana ca o corabie pe ape.

Popa își ieși repede din rezerva în care se ținuse.

– Boierule, încă o dată, armăsarul nu e din Inglitera.

– Dar de unde?

– E de unde caii cresc răi și sălbateci parc-ar fi hrăniți cu carne de om. E din tătărime ori din căzăcime. Din Bugeac sau și mai de departe.

Marghiloman tăcea, cu ochii în covoarele de pe podea.

– Dacă-mi dai dezlegări și lovele de cheltuială, plec să-i iau urma. Cred că numai stăpînă-su, care l-a crescut și l-a răsfățat ca pe un copil rău, îl mai poate găsi.

Se învoiră ușor. Boierul scoase o pungă cu bani și o puse popii în mîini. Acesta, plecat, se gîrbovi și mai mult de greutatea aurului sub ghebul ieșit al spinării. Și Marghiloman se uită cu neîncredere după el. Curînd, împănat cu proptele și învoiri de la stăpînire, popa, călare pe iapa lui sură și cu alt cal legat de coada ei, lua calea Barboșilor. În cîteva zile străbătea la țăcăneală neîntreruptă Basarabia cu holdele ei de răsărită luminoasă, trecea Nistrul și se mistuia pe drumurile treierate de mocanii cu turmele călătoare. Dar mai ales purtat ca pe o dîră de cenușă pe urmele vechilor lui hoții de cai, săvîrșite pe acele meleaguri... Trecea, întrebînd pretutindeni, din sat în sat, din gazdă în gazdă, ca într-o baladă, cînd românește, cînd rusește, cînd tătărește, despre păgubașul unui armăsar alb, zmeos și sălbatic cum nu se mai află altul pe pămînt. Se căina că n-are un petec de frîu, o frîntură de potcoavă sau o scară de șea, să arate dovadă stăpînului care l-a pierdut, ca să-l crează că-l va pune pe urmele hoțului.

Cazacii mustăcioși, ascultîndu-l, ridicau uimiți frunțile. Mîrzaci cu ochi zăbreliți de gene lungi de cadînă îl primeau înduioșați și-l petreceau din aul în aul, îmbuibîndu-l cu rachiu scos din lapte de iapă. Și povestea armăsarului legendar se lățea ca o boare purtată pînă-n munții Cubanului, unde se tînguia stăpînul minunii, care, auzind, a alergat ca o vijelie zeci de poște înaintea streinului ce-i aducea știre despre Murad, armăsarul lui, dulce răsad din iapa albă pe care a călărit Mohamed la paradis.

*

De Sfîntul Ilie popa s-a întors întovărășit de un jugănar, un rus voinic, între două vîrste, îmbrăcat cu rubașcă albastră, cu șapcă scundă, umbrită de cozoroc îngust și pantaloni largi umflați peste cizmele scurte mai jos de genunchi... Umbla înhăimurat cu fel de fel de curele, chingi și sfori, de care atîrnau sculele meseriei, cuțite și cuțitașe, sule și ace, cîrlige, crăcane și bețișoare lustruite, pentru scopitul armăsarilor.

S-a înfățișat boierului, care l-a amînat cu jugănitul cîrlanilor și tretinilor, fiindcă era prea cald. Dar s-a învoit să-l ție la curte pînă-n primăvară, la timpul prielnic.

Rusul, în răstimp, a pornit să colinde satele. Oamenii aveau vieri de scopit, tăurași de întors, cai bolnavi de ariceală, telegari care se coseau, vite cu talan, oi cu dalac. El se pricepea la toate și avea leacuri pentru orice. Uneori îl ajuta și popa, care făcea pe tălmaciul și mai cîștiga cîțiva bani. Cumsecade om rusul. Se îmbăta des, dar cu toată cuviința. Avea un singur nărav, de care nu se dezbăra zi-noapte. Fluiera necontenit un cîntec căzăcesc. Oriunde intra, într-un sat,

într-o ogradă, într-o holdă, ori pe unde trecea, pe lîngă o curte, pe lîngă un arman, în mijlocul tîrgului, ca și în mijlocul pustiului, pretutindeni unde s-ar fi aflat, el pornea șuieratul. Apoi sta și asculta parcă un răspuns. Odată a spart cu umărul ușa unui slon de unde îi venise zvonul unui nechez purces la cîntecul lui.

Așa, cu uneltele zdrăngănindu-i la cingători și cu fluieratul în gură, a străbătut cînd singur, cînd cu popa toate bîlciurile mari și mici. N-a rămas tîrg necercetat, ocină necercetată, herghelie ocolită. Zile lungi și largi, spoite cu albastru, le-au trecut numai pe drumuri. Au luat și fățiș și în răspăr Bărăganul, au urcat și coborît albiile rîurilor, au cotrobăit hrubele malurilor, bordeiele Vlăsiei. Din cînd în cînd, se întorceau iar pe Ialomița, unde făceau zăbavă și de unde se lăsau spre Galați. Au dormit în lanuri, vegheați de stele, cu imensa cobză a cîmpului țîrîindu-le la cap, s-au spălat cu rouă, au băut lapte sălbatec de porumb crud... Întindeau ițe, urzeau fire, înnodau legături. Au țesut mreji noi, au cîrpit rețele vechi, pe la gazde bătrîne și pe la altele nou agonisite. Nimic!... Ieșise o singură huză: că s-ar fi găsit cîndva și undeva, pe un mal năruit, un leș de om mărunt și un hoit de cal alb. Oarecum, adică, Amoașei ieșise din lumea văzută și auzită. Asta doar pentru proști și pentru cîți nu aveau răfuieli cu el. Alergau amîndoi într-un răsuflet. Acolo, nimeni nu văzuse. Auzise numai, dar în altă parte... Și leșul cu hoitul de cal alb se topeau ca o arătare a apei morților cînd te apropii, ca să tremure iar în zare.

Asta n-a clintit nici pe popă din îndîrjire, nici pe cazac din fluierat.

*

Ieșeau pepenii... Cerbul își făcuse nevoile în apă și probrejenii chemau sumedenie de negustori, geambași și hoți la alte iarmaroace vestite ale țării.

Egon, oțărît, tot mai aștepta. Dar pînă la urmă grofina, călcată pe coadă, îl scosese din răbdări și-l hotărî să treacă munții și să se amestece prin mulțimile bîlciurilor, ca să ia urma tovarășului necredincios și să-l pedepsească. Însoțită de ciraci, perechea cu obraze prefăcute și straie schimbate se prelinse pe la Întorsura Buzăului spre inima Valahiei, mînînd ciurda de cai ungurești. I-au înghițit apoi gazdele cu ochii în patru și ploconeli pînă la pămînt.

Iscoadele popii l-au înștiințat numaidecît, și sfinția-sa s-a dat la o parte, lăsînd drum liber ungurului pentru răfuială. Dar l-a pus pas cu pas sub aspră spionare. Și părintele s-a apucat de altă ispravă.

*

Din cîte se dumerise popa, Amoașei o rupsese cu toți tovarășii cunoscuți. Își alesese alții noi, ca să facă și mai bine pe mortul. Pe unul singur îl bănuia că poate

ar mai avea știință despre hoț. Vechiul învățăcel și soț de isprăvi, Scoroambă, din Valea-Lupului, care-l ajutase la furtul armăsarului.

I-a trimis iar vorbă să se întîlnească. Scoroambă s-a făcut niznai. Atunci popa a părăsit pe rus, a ridicat colțurile giubelei în brîu, a încălecat pe sura, și sub seară, gîrbov și trudit, a bătut în poarta ogrăzii lui Scoroambă. L-a tăbărît, neînduplecată, cu mare hărmălaie, o haită de dulăi gata să-l sfîșie. A ieșit nevasta. Prin larma asurzitoare popa abia a putut înțelege din răspunsurile răstite că omul nu este acasă... Lipsește aproape de o lună, nu știe unde.

Sfinția-sa s-a rugat de găzduire, că l-a apucat noaptea. Femeia, ciufută, s-a lepădat, aruncînd că are copii bolnavi de gîlci rele. Și n-a crăpat măcar poarta să-i întinză o bardacă de apă. A intrat repede în casă, lăsîndu-l în plata zăvozilor întărîtați.

Popa, tîrîș, cu iapa de căpăstru, s-a depărtat, cu ochii mereu îndărăt. La celălalt capăt al satului s-a oprit furiș la o casă de oameni primitori, care n-au știut cum să-l ospețească mai bine, ca pe o slugă a lui Dumnezeu.

Aci, din una-n alta, a aflat că Scoroambă e acasă, dar se ascunde. Învățase pe nevastă-sa să răspunză așa, căci se teme de oricine, să nu-i fure mîndrețea de iapă, la care ține mai mult decît la viață. Doarme numai în grajd. Pentru ea lasă droaia de cîini dezmățați în curte. Noaptea, la cel mai mic zgomot, iese afară, cu deștiul pe trăgaci.

Popa s-a culcat pe prispă, s-a sculat pe la cîntători și s-a întors pitiș la casa de unde fusese alungat și unde s-a așezat la pîndă. După o vreme, ușa grajdului a scîrțîit și omul a ieșit cu găleata să scoată apă din fîntînă. Popa l-a strigat pe nume. Prins, n-a mai avut încotro. A trebuit să vie măcar la gard. Bătrînul l-a întrebat de sănătate, despre treburi și l-a rugat să-i dea ajutor la o desfacere de vite cu cîștig bun.

Omul a răspuns scurt că n-are vreme. Abia sosise și e nevoit să plece iar undeva, chiar în ziua aia.

– Îmi duc iapa la vînzare, o luă el bănuitor înainte.

– Bine faci, îl sfătui popa. Că toți sînt numai cu ochii pe ea. Le stă în gît. Parcă n-ar mai fi și alți cai...

Scoroambă dete din umeri.

– Zilele trecute, urmă popa, l-am întîlnit în taină pe Amoașei.

– Pe Amoașei? Și hoțul căscă gura. Cum se poate?!

– De ce să nu se poată?

Scoroambă nu răspunse.

– N-a venit degeaba, zîmbi părintele. I-am pus un pumn de poli în căciulă...

Omul urma să tacă.

– Am mai meremetisit armăsarul Marghilomanului. Am vorbit și despre tine. Tot pizmaș a rămas și cărpănos prietenul nostru.

Scoroambă ciuli urechile.

– Îi pare rău că ți-a dăruit iapa, adăugă popa. Frumoasă marfă. Nopțile astea ți-o fură. Așa socotesc, după cum îi luceau ochii cînd vorbea despre ea. N-o uită.

Și sfinția-sa se desprinse de la gard, lăsîndu-l pe Scoroambă cu cuțitul înfipt în inimă.

În diminețile următoare, mare spaimă în toată Valea-Lupului. Satul clocotea ca un stup învrăjbit. Se găsise în cimitir un mormînt proaspăt mușuroit și nu se știa să fi murit și să se fi îngropat cineva de cîteva luni. Niscaiva streini își lepădaseră de bună seamă acolo mortul. Cine știe, poate chiar un ucigaș tăinuise astfel fapta... Dar ucigașul nu dormea pașnic în groapă, ci, în chip de strigoi, cu țoale albe fluturînd pe el, bătea cu oasele degetelor uscate în ferestrele gospodarilor.

Femeile își închideau copiii în odăi și odată cu murgul serii satul murea. Toate casele își trăgeau verigile și oamenii se zăvorau de frica arătării. N-ar fi deschis să le fi arătat aur. Țîțînile ușilor erau frecate cu usturoi, cercevelele stropite cu busuioc din aiasmă. În ferestre vegheau candele aprinse la icoanele așezate acolo spre apărare de iazmă.

A patra noapte, în toiul spaimelor, cu toată paza cîinilor, care s-au repezit furioși, dar au tăcut numaidecît, o bubuitură a sunat în ușa grajdului lui Scoroambă. Înăuntru nu s-a auzit decît sforăitul iepei. O a doua bubuitură mai tare, apoi o a treia, însoțită de zgîlțîială, ca și cum canaturile s-ar sălta din usciori, a hotărît pe stăpîn. Și pe ușa crăpată s-a ivit dinăuntru, amenințător, cu pușca în umăr, Scoroambă... Dar un strigăt i-a înghețat în gîtlej și căzu mototol... În fața lui își flutura zăbranicul alb strigoiul: o hîrcă rece, cu găurile ochilor scobite adînc, prinsă pe un gît de oase încheiate mai jos în niște coaste înșirate ca niște fireturi albe pe coșul unui piept găunos și purtate pe două ciolane crăcănate de schelet hîd și rînjit. Dimineața, omul a fost găsit așa cum se prăbușise, leșinat de spaimă, cu brațele răstignite în lături peste pușca rămasă sub el. Noroc că nu se descărcase. Grajdul gol și iapa pierită. Cîinii nu mai isprăveau de ros niște ciolane îndopate cu măduvă, înadins alese ca să nu le poată sparge...

Satul a pornit să dezgroape mortul și să-i treacă strigoiului o țeapă prin inimă... Dar s-a văzut că nu era un mormînt, ci numai un mușuroi de țărînă afînată, sub care s-a găsit un cocoș mort... Și odată cu asta au încetat și plimbările strigoiului.

Pe Scoroambă l-a chinuit multă vreme vedenia. A zăcut dus cîteva zile ca de un fel de lingoare cu aiurări, pînă ce a venit iar bătrînul popă, i-a citit masluri și l-a întremat...

Cu greu însă l-a înduplecat să creadă că n-a fost strigoi, ci o viclenie de-a lui Amoașei ca să fure lesne iapa, cum se făgăduise... Numai el putea scorni asemenea isprăvi. Ce-ar fi avut altfel strigoiul, dacă ar fi fost de adevărat, cu iapa?

Luat la spovedanie, Scoroambă mărturisi că din noaptea cînd se despărțise, după furtul armăsarului, nu mai văzuse pe Amoașei, și nu-i știa ascunzătoarea.

Dar jură sub patrafir, pe cruce și Evanghelie că are să-l caute și în gaură de șarpe și are să i-l dea în mînă, acum, cînd avea de răzbunat paguba ce-i făcuse și festa ce-i jucase.

Popa îl dăscăli, dacă îl află, să se prefacă că nu știe cine i-a furat odorul. Să-l amăgească prefăcîndu-se că vine să se jeluiască și să-i ceară sfat. Ba chiar să arunce bănuiala furtului iepei în dînsul, în popă, ca să cumpere și mai bine încrederea hoțului. Iar Scoroambă, prostit de furie, s-a legat întocmai.

*

Împotriva lui Amoașei porneau acum patru capete de mreji să-i cearnă sălașurile.

Egon cu grofina, despre care el avea vești repezi și-i spiona prin oameni chiar din ceata ungurului.

Popa, cu rusnacul al cărui rost hoțul nu prea îl înțelegea. Dinspre partea asta se temea mai mult.

Marghilomanul, cu iscoadele lui adause cu trepăduși stăpînirii, de care nu-l durea capul.

Și Scoroambă, de paguba căruia aflase, dar despre a cărui vrăjmășie nu-i trecea prin minte.

Dușmanii bîjbîiau încă buimaci, cu el nezărit și neajuns încă în mijlocul lor. Dacă hoțul ar fi avut ibovnică, le-ar fi venit ușor. Ar fi avut un capăt de unde să apuce. Dar lui nu i se știa nici o țiitoare. Îi mergea vestea că se ține cu cîte o mînză aleasă pe sprînceană. Ar fi schimbînd cîte două pe an. Hoțul rîdea ușor cînd auzea asta și lăsa lumea s-o crează. Lui îi prindea bine. Îl acoperea și mai mult.

Cum Egon își luase nasul la purtare și nu numai că nu mai pleca, ci ajunsese pe aproape de una din vizuinile lui, îi trimise semn aspru să se astîmpere. Ungurul se încăpățînă și valahul se hotărî să-l pedepsească.

Într-o dimineață, un spoitor mînjit de funingine, cu un maldăr de tingiri în spinare, intră în curtea isprăvniciei de Buzău, bălăbănindu-și ca pe niște clopote de episcopie căldările și strigînd cît îl lua gura: „Spoim tingiri“... Numaidecît coborî însuși ispravnicul Mardare și se tocmi țigănește un ceas pînă s-a înțeles să-i cositorească arămurile.

N-a trecut mult, și un om de-al lui Egon aduse veste ungurului că l-a zărit pe Amoașei strecurînd balanul în grajdurile unui conac părăsit din marginea satului Padina. Îndată, viteazul, ascuțindu-și mustața slinoasă, porni cu șleahta acolo și se puse la pîndă în dosul unei movile din margine, de unde cu ocheanul ispitea tot cuprinsul.

Către seară, în zarea de ochi a lunetei s-a ivit aievea un cal alb ridicat în două picioare, abia stăpînit de un ins ce se lupta avan cu el. Asta cît un fulger. Atît. Cal

și om s-au mistuit pe gura grajdurilor. Dar Egon a chiuit de bucurie. A îndurat cu greu chinul așteptării pînă s-a înnoptat bine și a înconjurat cu pîlcul curtea strînsă în cercul haidăilor. El cel dintîi a săltat peste ziduri, urmat de toți, și s-au adunat ca stafiile împrejurul grajdurilor... Au ascultat o vreme, apoi tot Egon s-a urcat ușor pînă la o fereastră și, plecîndu-se să sară înăuntru, a căzut drept în brațele unor vlăjgani care-l așteptau ascunși după perete. Și deodată, din grajd, de afară, de prin toate colțurile s-a iscat o poteră a stăpînirii, cu ispravnicul în frunte, care a prins hoții, i-a legat cobză și i-a trimis la başcă. Trufașul Egon, cu ibovnică cu tot, căzuse în capcana întinsă de valah fără mare bătaie de cap. Vicleniile mai subțiri hoțul le păstra pentru popă. La doborîrea ungurului el și-a frecat doar mîinile. La a popii are să-și lingă buzele ca de miere.

Vestea căderii streinului s-a împrăștiat numaidecît în toată hoțimea. De acum, sfinției-sale îi rămînea iar cîmpul slobod. Știa măcar din ce parte să se păzească mai mult.

Adică de către stăpînire, odată cu Amoașei... L-a chemat pe Scoroambă la sfătuit. Ungurul, prost, crezuse că vede armăsarul și pe Amoașei. Nu băgase de seamă că fusese o amăgeală, cu vită și om prepuși. Dar asta dovedea că hoțul e aproape, lucrează tainic și lovește la mir și cu putere. Se cuvine să fie și mai învegheați.

Scoroambă deșertă sacul cu ștafete... Îl întîlnise pe hoț la Galați. S-au înfundat într-o cîrciumă, unde Amoașei a vrut să-l îmbete ca să-l tragă de limbă despre popă și alți vechi tovarăși și mai ales despre rusnac. El s-a prefăcut amețit și i-a tocat altele, cîte-n lună și-n soare. Cînd a fost vorba de furtul iepei, și el și-a dat cu bănuiala de sfinția-sa. Amoașei ar fi rîs rîsul lui revărsat și ar fi zis:

– Dă-l încolo de boșorog, că nu s-ar fi priceput să facă el asemenea isprăvă... Scorneala cu strigoiul nu-i de capul lui. Acolo a fost mînă de om viteaz și isteț... Mai degrabă Egon, pus de oamenii lui. Sau eu, ce zici? Nu mă bănuiești pe mine?

Și s-ar fi zîmbat iar la Scoroambă.

Apoi a plătit și a plecat scurt, ca o nălucă. Pe urmă l-a mai asemuit într-un călugăr șchiop, într-un căldărar cu tigăi în spinare. Dar numai de departe, să nu-l simtă hoțul, că i-ar face de petrecanie!

– Asta unde? întrebă lacom popa.

Tot în Galați. De unde el a pus îndată prepuială că dacă hoțul se învîrtește mereu pe acolo, are fără doar și poate așezări la cale cu Iani... Și despre ce altceva decît despre armăsar? I s-o fi urît și hoțului cu atîta pază și vrea să-l desfacă și să scape de belea.

Popa da mulțumit din cap.

Și Scoroambă povesti popii cum și-a luat măsurile. A băgat mai întîi printre ajutorii de grăjdari ai lui Iani un om al lui, un băiețaș spălăcit și șters, care face pe nătîngul. Stă la cozile cailor să le curețe și-i slujește pe rîndași în picioare, ca

pe niște boieri la masă. Le cară mai ales rachiu cu vadra. Ăsta are porunci să fie cu ochii și mai ales cu urechile deschise în patru.

El, potrivindu-și o barbă albă, plete cărunte și port cuviincios de muntean, a luat o căruță cu doi bouleni, a urcat în ea un butoi cu țuică și o balercă plină cu oțet și a desjugat la colțul grajdurilor lui Iani. Stă zi-noapte acolo, sub coviltirul înfundat cu fîn, ca un păianjen urzind o plasă în jurul cui intră și iese.

– Aștept să-mi pice călugărul ori căldărarul... De-aia îmi pare rău de tot timpul pierdut pe aici, sfîrși Scoroambă, și se grăbi să plece făgăduind vești.

În urma lui, popa a rămas pe gînduri multă vreme... Și se hotărî. Nu mai era de așteptat vești de la alții.

*

Trecuse de mult de Sfînta Maria Mică. Popa, acum drept ca o lumînare, îmbrăcat lipovenește, cu snopul bărbii scurtat și cănit în galben-auriu, se amesteca cu o plasă în spinare printre haimanalele și pescarii Galaților. Noaptea se trăgea într-un bordei ascuns în lanurile de porumb dat în copt, ce înconjurau de trei părți, cu talazurile lor, mai să-l cuprindă, orașul.

Acolo, trîntit pe pămînt, cu mîinile sub ceafă, privea cerul cum își învîrtește hora de stele și ațipea tîrziu, jinduind aghioasele ce trăgea cazacul pitit tot timpul ca un viezure în bordei.

Dimineața, ca și seara, drumul îi era pe la căruța munteanului, unde cinstea pe-ndelete un ciocan de rachiu, sau își umplea un clondir cu oțet de prune, pentru mămăliga cu pește rasol.

De atîta chin și așteptare îl prinseseră frigurile bălților, care-l scuturau zdravăn la cîte două zile, de i se auzeau dinții clănțănind ca o toacă de os. Dar, tremurînd, se gîndea că isprava va plăti cu vîrf și-ndesat toate ostenelile.

Scoroambă era pe urmele lui Amoașei. Băieșandrul de la grajduri aflase că se fac pregătiri pe furiș pentru adăpostirea unui cal scump. Lațul se înnoda. Într-o noapte, cînd cazacul turlac povestea pentru a suta oară cum îl crescuse pe Murad, mai cu grijă și mai cu drag decît îl cresc pe țarevici în palatul lui, se treziră cu Scoroambă venit într-un suflet. Aflase că staorstele grajdurilor a primit poruncă de la Iani în zori să-i fie caleașca gata la scară, cu doi grăjdari călări armați, care să-l însoțească. Povestise starostele rîndașilor la un pahar cu țuică: lui, ca unui logofăt de încredere, grecul i-a destăinuit că are să se întîlnească cu un negustor pentru un armăsar de cumpărat... Dar negustorul, sfios, nu vrea să intre cu marfa în oraș. Cere să se întîlnească afară, într-o curătură de porumburi, fostă tabie turcească. S-au înțeles să se afle acolo la răsăritul soarelui. Logofătul să aibă grijă, împreună cu cele două slugi călări, să ție din scurt pe strein, dacă ar avea alte gînduri.

Din spusele logofătului purtate de băieţandru nu mai încăpea pentru Scoroambă nici o îndoială că hoţul a înduplecat pe grec să ia în primire armăsarul departe de ochii lumii. N-avea curaj să intre cu el în oraş nici noaptea. Se simţea poate urmărit...

Pe de altă parte, Iani nu ar fi primit tîrgul dacă n-ar fi vorba de ceva de mare preţ, după care îi sfîrîie inima, adică armăsarul.

– Dar banii? glăsui popa.

– Nu ştia nimic băiatul. Cred că-i aduce grecul.

– Dar dacă înainte de a ajunge îl jefuiesc pe drum hoţii? Şi popa, închizînd un ochi, îşi ciuguli barba cu înţeles.

– Atunci scăpăm din mîini armăsarul, i-o întoarse Scoroambă. Pe cînd aşa, punem mîna şi pe cal, şi pe grec, şi pe răsplata stăpînirii pusă pe capul lui Amoaşei!

Sfinţia-sa se molcomi...

– Brava, Scoroambă... Eşti mai chibzuit. Eu, de, numai cu caii, greşesc la oameni, încheie el, oftînd cu viclenie.

Dar în ascuns se gîndea ce ar fi să scape şi de rus, şi de boier şi, după ce l-or scoate din gheara hoţului, armăsarul să rămîie numai al lui.

După plecarea zorită a lui Scoroambă, popa s-a perpelit toată noaptea pe jarul gîndurilor. Se căznea mai ales să-şi închipuie cum o să se întîmple întîlnirea dintre grec şi hoţ şi nu o putea închega. Care pe care are să încerce să se înşele?

Vedea pe Iani în trăsură cu o desagă plină de bani între picioare. Dar Amoaşei? Călare pe un armăsar sau cu el de căpăstru? Şi în ce fel are să-l predea? Cum adică o să se facă schimbul? Bine: grecul întinde hoţului preţul. Dar ăsta cum îi înmînează calul? Că tîlharul poate să înhaţe de-a călare banii şi s-o ia la fugă. Din trei dezghinuri e departe şi lasă pe Iani cu buza umflată... Şi nu-i este de Iani, i-e de el. Trebuie deci numaidecît ca hoţul să descalece mai întîi... Şi popa se înfiora de prostia grecului.

Dar iar se întorcea. Poate că grecul, chibzuit cum e, are să pretinză ca înainte de a începe tîrgul calul să fie dat în mîna oamenilor săi şi numai pe urmă să numere hoţului banii. Aici gîndurile popii iar se încîlceau, şi nu ştia cum să dezlege încurcătura. Dar o să poată ţine rîndaşul calul, cît e de îndrăcit?

Popa intra pe rînd în pielea fiecăruia, cînd în a hoţului, cînd în a grecului, chinuindu-se să le descopere gîndurile, ca să ştie cum să le apere interesele în ciocnire. Îi învăţa ce măsuri să ia fiecare din ei ca să nu fie înşelat, ci să-l poată păcăli pe cellalt. Apoi lăsă pe cei doi şi se întoarse la el şi la rusnac. Presupunem că Iani cumpără armăsarul. Cum o să-l poată scoate el de la grec, acolo pe loc? Cazacul i-a dat chezăşie că n-are nevoie nici de oameni, nici de arme, nici măcar de laţ. Numai să fie Murad al lui, că-l smulge şi de la diavol, mite de la om. Şi el, ca un neghiob, se luase după spusa prostovanului. Nu-l oprise măcar pe

Scoroambă... Şi asta, o recunoscu, tot din lăcomie. Acum vedea ce greşeală săvîrşise: grecul are să-i şteargă prada de sub nas... Pînă seara îl încarcă în corabie şi fuge la Stambul. Ce-o să mai poată face Marghilomanul?

Pînă cînd alt fior îl scutură: Dar dacă hoţul ştie că e urmărit? Şi le-a luat urma? Poate chiar prin Scoroambă, pe care l-a cumpărat? Şi-i întinde o capcană, în înţelegere cu Iani, aşa cum a întins lui Egon? La urma urmei, tîrgul între grec şi hoţ era cît se poate de firesc. Unul ia banii, altul armăsarul. Dacă Iani vinde pe hoţ stăpînirii, pierde calul, care trece de-a dreptul boierului. N-are deci nici un interes ca să nu fie cinstit. Amoaşei, aşijderi, are nevoie să scape de armăsar, care-l ţine rob, şi să iasă iar la lume după alte isprăvi şi cîştiguri. Între ei doi stă singurul lor vrăjmaş, el, popa... S-ar fi putut învoi să-l strivească. Pînă la ziuă, ros de gînduri, sfinţia-sa n-a închis ochii. În zori a avut cazană mare pînă a sculat pe cazac, care dormea ca un stîrv...

Cînd mijea soarele, popa şi rusul, chirciţi în porumbul nalt şi des ca o perdea, văzură caleaşca grecului intrînd în aria tabiei, îmbrăcată în toată pompa de şofran şi purpură a răsăritului. Afară de vizitiu şi logofăt pe capră, doi haidamaci, cu carabine pe umăr, călăreau într-o parte şi alta a caretei.

După o scurtă zăbavă, porumburile foşniră, şi din cealaltă parte ţîşni pe armăsarul alb Amoaşei, ţinînd un alt cal alături. Popa dete cu cotul rusului şi-l întrebă din ochi. Rusul căscă ochii mari. Se aştepta să-şi găsească odorul schimbat. Dar asta nu-şi îmchipuise. Hoţul nu îndrăznise să-l atingă. Nu se îndurase să-i mînjească frumuseţea. Lumina juca în albeaţa lui mîndră ca-ntr-o marmoră. Fără să mai aştepte, rusul fluieră căzăceasca lui, cu care încercase – aşijderi ierbei fiarelor – toate meleagurile ţării.

Armăsarul de sub hoţ se opri scurt, ciuli urechile şi, fremătător, întinse, răspunzînd cu un lung nechezat, gîtul spre locul de unde venise chemarea. Şi, aţintit, aştepta. Toţi întoarseră capetele într-acolo. Hoţul, bănuind o capcană, apucă frîul cu dinţii, îşi răscăcără picioarele pentru dezghinuri şi bîjbîi cu mîinile spre brîul cu pistoale. Dar înainte să le ajungă, odată cu rusul, care zvîcni nebun din porumb, răsună răcnetul „Sto". Calul încremeni stană de piatră, cu ochii la cazac. Pintenii hoţului se-nfipseră în zadar. Nu l-ar fi putut clinti de acum nici o putere din lume.

Rusul suflă o clipă adînc, ca şi cum i s-ar fi luat o piatră de moară, şi răcni o nouă poruncă. Armăsarul se clătină. Şi mai înainte ca hoţul să aibă timp să sară, Murad se prăvăli pe o coastă, apucînd sub el piciorul stîng al călăreţului. Au auzit toţi, şi cei mai de departe, trosnitura ciolanului.

La altă poruncă a stăpînului, armăsarul se ridică. Hoţul rămase zăcînd pe pămînt.

Cînd cazacul, smintit de bucurie, strigă „Murad", sculat în două picioare, ca pentru o îmbrăţişare, armăsarul alergă la el. Popa povestea mai tîrziu că i-ar fi

văzut curgînd lacrimi din ochi. Dintr-un salt, rusul fu în șea. Într-un fulger țîșni la trăsură, smulse săculețul cu bani din mîna grecului încremenit. Și, c-o măreață sudalmă, mai înainte ca vreunul să se dezmeticească, se făcu nevăzut spre răsărit, înghițit de soarele în care intra ca într-un lan uriaș de lumină. După el alerga năuc calul cu care venise hoțul, nechezînd pe urmele soțului...

1949 – 3-5 mai, București